

Skeianetunet. Representasjonsbygningen i midten. Eldresenteret til høyre.

1. Skeianetunet består i dag av tre hus. Det eldste – Skeianehuset – ble fredet i 1923 og har en bygningshistorie som går tilbake til tidlig på 1700-tallet. I midten av 1760-årene ble huset totalt ombygget, og rundt 1880 igjen forlenget mot sør. I 1771 ble lensmann Jonas Schanche Gabrielsen eier av Skeiane som da var et bruk på gården Nedre Austrått. På 1860-tallet ble bruket fradelt, og den nye gården fikk navnet Skeiane. Etter en større restaurering kunne huset innvies til eldrecenter i 1977. Nabobygningen som ble tegnet av Ragnvald Kluge i 1911, og oppført for prost Bernhard A. Jonassen, er i dag representasjonsbolig for kommunen. Det søndre huset – Sandvedhuset – ble flyttet fra Sandve i 1989 da ny brannstasjon skulle oppføres. Huset ble bygd i 1842 av Peder Sandved og framstår som et klassisk midtgangshus fra midten av 1800-tallet.

2. Planetstien er en fin måte å bli kjent med solsystemet på. Samtidig blir det en flott tur langs Storåna og Stokkalandsvatnet. En vandring langs Planetstien vil gi et innblikk i dimensjonene. Sola, Jorda og de øvrige planetene er plassert ut i riktig størrelse og avstand i forhold til hverandre, dvs. at når en beveger seg 1 meter langs stien, tilsvarer det 1 million kilometer ute i verdensrommet. Sola står som ei stor blank kule nede ved Storåna på Skeiane, og på hver planetstasjon er det informasjon og en bronseplate med relief av planeten i samme målestokk som hele planetstien. De fleste planetene er plassert langs Storåna, mens Neptun og Pluto er ved Stokkalandsvatnet.

Planetstien starter ved Storåna like nord for Bruelandsenteret.

3. Gandsparkene er et godt navn på parkdraget som ligger langs Storåna som strekker seg fra Stokkalandsvatnet til elva løper ut i Gandsfjorden ved Vågen videregående skole. Parkdraget er parkmessig opparbeidet med plener, busker, trær og turvei gjennom områdene Skeiane, Brualand, Sandvedparken og Sandved rensepark. På noen strekninger langs Storåna er det også naturlig vegetasjon. Dette bidrar

til å opprettholde et biologisk mangfold som er viktig blant annet for fisken i elva. Turveien fortsetter til Ganddal og videre rundt Stokkalandsvatnet.

4. Statens planteskole ble etablert på Sandve da staten i 1867 kjøpte en del av gården. I årene fram til 1897 ble i alt seks eiendommer på Sandve, Brualand og Austrått kjøpt inn, og i tillegg leide en i perioder også tilleggsjord. Hensikten med planteskolen var å forsyne private og offentlige skogplantefelt med planter. I sin tid var skolen den største i

Bestyrerboligen til Statens Planteskole.

Sandved i januar 1896. Han hadde da allerede etablert Sandved Planteskole etter at han overtok farsgården i 1875. Hagebruksskolen som var en statsstøttet skole, var en av de første og også den største i sitt slag i landet. I løpet av de over 30 år skolen ble drevet, hadde over 400 elever fra hele landet blitt utdannet her. Mange kjente hagebruksfolk fikk sin første hagebruksutdanning på Sandve. Skolen holdt til i det gamle bolighuset på gården og i tilhørende område på nedsiden av Jærveien, rett sør for Kvellurveien der hvor 2. byggetrinn av Brueland barnehage nå ligger. Utvidelsen av barnehagen er et Norwegian Wood-prosjekt, dvs. det er fokus på materialbruk, energibruk og universell utforming.

6. Sandve var lensmannsgård i perioden 1814 til 1860, og også tingsted i en periode tidlig på 1800-tallet. Løa på gården stod der bygget til HS Vagle ligger, og det gamle bolighuset fra rundt 1750, og som ble revet rundt 1960-tallet, lå rett nord for løa, i skråningen helt opp mot Jærveien. Nytt bolighus på gården ble satt opp i 1872 på vestsiden av Sandvedparken. Huset står fortsatt, men det er ombygget og modernisert flere ganger. Da Samuel Jonassen Sandved som var sjømann og skipsfører

Fra Gandsparkene.

5. Sandveds Hagebruksskole ble startet av Samuel Jonassen

Brueland barnehage er et Norwegian Wood prosjekt

i ungdommen, kom hjem og overtok farsgården i 1875, begynte han også etter hvert med planteskole. Dette utviklet seg, og i 1896 startet han i tillegg en «Statsunderstøttet Hagebruksskole». Dette fortsatte, og sammen med sønnen Jonas Schanche Sandved begynte han i 1911 også med «Hermetisk Fabrik for Nedlægning av Grønsaker og Frugt». Hagebruksskolen ble nedlagt i 1926, hermetikkfabrikken var i drift til litt utpå 1930-tallet, mens planteskolen gikk videre til de neste generasjoner.

Lensmannsgården på Sandve.

Lekeplass i Sandvedparken.

7. Sandvedparken med balløkke, lekeplass, scenebygg og trimpark er den sentrale delen i det som etter hvert blir Gandsparkene, et parkdrag langs Storåna fra Stokkalandsvatnet til den løper ut i Gandsfjorden. Sandvedparken er navnet på området langs Storåna fra området hvor E39-brua krysser over og ned til der Kvellurve-

ien går over elva. Opprinnelig var dette en del av eiendommen til Statens Planteskole, og kommunen fikk ta over under forutsetning av at den skulle brukes til offentlig parkanlegg. Dyre- og fuglelivet ble fredet i Sandvedparken i 1936.

8. Sandved rensepark ligger på et område som tidligere var en del av Gandalens Planteskole. Skolen ble opprettet av Peder Severin Sandved i 1920, og dagens vegetasjon rundt renseparken bærer fortsatt preg av at dette var en planteskoleeier med sansen for eksotiske trær og planter. Han baserte virksomheten for det meste på grønne planter

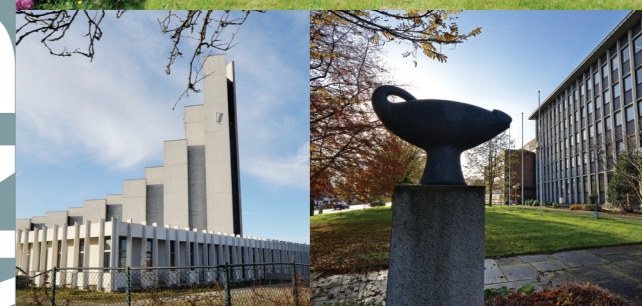

Fra Sandved rensepark.

TUR- OG BYDELSKART

SANDVED

Kartet er utgitt av: Sandnes kommune ved park og idrett i samarbeid med oppmålingsseksjonen, Sandved bydelsutvalg, Sandnes historie- og ættesogelag og Stavanger Turistforening. www.sandnes.kommune.no/friluftsliv

SANDNES KOMMUNE

SANDNES
TURISTFORENING

Velkommen på tur i Sandved bydel

Areal: 2,5 km²
Innbyggere: 5228 (2011)

Sandved bydel ligger sørvest i Sandnes kommune og omfatter gårdene Skeiane, Brualand, Sandve og Skei og litt av gårdene Stangeland, Folkvord, Assheim og Åse. I vest grenser bydelen til Assheim og Folkvord, i nord til Stangeland og sentrum, i øst til Austrått og Hove og i sør til Sørbø og Åse.

Bydelen var tidligere jordbruksområde, men er nå nesten helt utbygd med boliger. Fortsatt er det litt småindustri. Tidlig var området Brualand–Sandve–Nedre Austrått kjent for alle planteskolene. Det begynte på Sandve med Statens planteskole i 1867 hvor M.A. Grude ble leder året etter. Da han ble lensmann i 1873, tok broren Nikolai Ingebretson Grude over som leder, og etter hvert begynte Nikolai også med Grude Planteskole på Nedre Austrått hvor han bodde (ved krysset Hoveveien/Espedalsbakken). Nikolai døde i 1887, så det ble sønnen Ingebret N. Grude som bygde opp planteskolen. Videre var det hans sønn Nicolai Grude som dreiv planteskolen til han sluttet av på slutten av 1950-tallet. Omtrent samtidig som Grude Planteskole ble etablert, startet også Samuel Jonassen Sandved opp med planteskole, og i 1896 begynte han i tillegg med en statsstøttet «Havebrugsskole». Den siste nyetableringen kom i 1920 da Peder Sandved startet Gandalen Planteskole.

til hage og park. Da han falt fra i 1938, ble planteskolen kjøpt av Kornelius Gilje-Sørnes. Renseparken er også kommunens tusenårspark, og dette ble markert ved at ordføreren plantet et hjertetre her i år 2000.

Gang- og sykkelveien langs Rv 44.

9. Riksvei 44 Stangeland–Skjæveland åpnet på slutten av året 2007. Langs veien går det en flott gang- og sykkelvei med mange tilknytninger til bebyggelsen langs veien. Gang- og sykkelveien går både sørover til Klepp og nordover til Smeaheia. Den brukes både som turvei og vei for de som vil forflytte seg raskt mellom bydelene.

Gand kirke.

10. Gand kirke er særegen, men står likevel som et tidstypisk eksempel på 1960-årenes kirkearkitektur. Kirken er en moderne arbeidskirke, og da den stod ferdig i 1978, vakte den stor oppmerksomhet og ble snart både elsket og hatet. Jærkatredralen var et av tilnavnene den fikk. Bygningskroppen

er satt sammen av prefabrikkerte, hvite betongelementer på rekke, men forskjøvet fra hverandre med vinduer mellom. Kirken er tegnet av arkitekt Eilif Tønning i firma Tønning og Øglænd.

11. Kolbeinshaugen er et boligområde i bydelen, og fra denne høyden er det flott utsikt over sentrum sett fra vest.

Kolbeinshaugen.

12. Martin Adolf Grude (1841–1918) som har fått et minnesmerke utenfor rådhuset utført av Ståle Kyllingstad, var en kjent personlighet som fikk utrettet mye i siste del av 1800-tallet. Da lensmann

Mossige på Brualand døde i 1862, ble Grude konstituert som lensmann i Høyland i ett års tid. Samtidig bestyrte han gårdsbruket for lensmannsenka fram til 1866 da han giftet seg med datteren på gården og overtok Brualand. Ellers var Grude noen år leder av Statens planteskole på Sandve før han igjen ble lensmann i Høyland fra 1873, noe han var i nærmere 25 år. Grude er bl.a. forfatter av de lokalhistoriske bøkene «Jæderen» i to bind og «Sandnæs 1860–1910».

Sandved bydel sett fra Sørbø/Hove.